

Sygn. akt II PK 314/14

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa G. G.

przeciwko Szpitalowi Specjalistycznemu w W.

z udziałem Stowarzyszenie P. w W.

o przywrócenie do pracy lub odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę, wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, odprawę, odszkodowanie z tytułu dyskryminacji i usunięcie z akt osobowych notatki służbowej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 maja 2015 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z dnia 10 grudnia 2013 r., sygn. akt VII Pa 114/13,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie – w sprawie z powództwa G.G. przeciwko Szpitalowi Specjalistycznemu w W. z udziałem Stowarzyszenia P. w W. o przywrócenie do pracy lub odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę, wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, odprawę, odszkodowanie z tytułu dyskryminacji i usunięcie z akt osobowych

notatki służbowej - w punkcie 1. wyroku przywrócił powoda do pracy u strony pozwanej na poprzednie warunki pracy i płacy, w punkcie 2. wyroku zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda: a) kwotę 9.714,40 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy pod warunkiem podjęcia pracy, b) kwotę 4.857,20 zł tytułem odszkodowania z tytułu dyskryminacji; w punkcie 3 wyroku umorzył postępowanie w sprawie o odprawę, w punkcie 4 wyroku oddalił powództwo w pozostałym zakresie, w punkcie 5 nadał wyrokowi w punkcie 2b rygor natychmiastowej wykonalności, w punkcie 6 zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 3.430 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższy wyrok Sądu Rejonowego strona pozwana zaskarżyła apelacją.

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Warszawa-Praga w Warszawie: zmienił zaskarżony wyrok w punktach 1, 2a, 2b, 5 w ten sposób, że oddalił powództwo oraz w punkcie 6 w ten sposób, że zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 3.430 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 1.), zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 3.669 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej tj. uiszczonej opłaty od apelacji (pkt 2.), zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 1.715 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej (pkt 3.).

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego powód zaskarżył skargą kasacyjną. Skargę oparto na obydwu podstawach kasacyjnych określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) wskazano na przyczynę przyjęcia skargi określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. „Oczywista zasadność” skargi kasacyjnej wynika – w ocenie autorki skargi – z tego, że: „pozwany zobowiązany był, zgodnie z zasadą przeniesienia ciężaru dowodu w sprawach dotyczących dyskryminacji, do obalenia dyskryminacji poprzez wykazanie, że w istocie podstawą odmowy wyrażenia zgody na pełnienie dyżurów lekarskich przez powoda była inna, obiektywnie uzasadniona okoliczność. Bezpieczeństwo i nienaruszanie dobra pacjentów, na które powołuje się Sąd II instancji argumentując w przedmiocie braku dyskryminacji, potencjalnie stanowiłoby przesłankę wyłączającą bezprawność w rozumieniu przepisu art. 24 k.c. Natomiast w sprawach z zakresu dyskryminacji, do jakich należy przedmiotowa

sprawa stosuje się zasadę przeniesienia ciężaru dowodu wyrażoną w przepisie art. 18^{3b} k.p., zgodnie z którą pracownik zobowiązany jest jedynie do wskazania faktów uprawdopodobniających zarzut nierównego traktowania, a wówczas ciężar dowodu na okoliczność wykazania, że odmienne traktowanie pracownika wynikało z obiektywnych powodów, przechodzi na pracodawcę, który dokonuje obalenia ujawnionego wcześniej domniemania dyskryminacji. W przedmiotowej sprawie zasada ta została niewłaściwie zastosowana, co wykazano w uzasadnieniu skargi w części dotyczącej materialnych podstaw skargi kasacyjnej. Ponadto, odnosząc się do oczywistej zasadności przedmiotowej skargi w kontekście dyskryminacji należy podnieść, iż skarżący został odsunięty od pełnienia dyżurów lekarskich pomimo legitymowania się zaświadczeniem o zdolności do pracy oraz w braku wystawienia odmiennego zaświadczenia, formalnie uniemożliwiającego mu wykonywanie zawodu w całości lub części. Co istotne, arbitralne podjęcie decyzji odnośnie braku zgody na pełnienie przez skarżącego dyżurów, nie poparte żadnym dokumentem od lekarza medycyny pracy stanowi o braku kierowania się procedurami wymaganymi w takich sytuacjach. Tymczasem, wszelkie ograniczenia wykonywania zawodu powinny być ustalone na podstawie ważnego zaświadczenia od lekarza medycyny pracy, wraz z ewentualnymi wytycznymi lekarskimi. W przedmiotowej sprawie zaświadczenie o niezdolności skarżącego do pracy nie zostało wydane, w związku z tym nie było podstaw, aby odsunąć powoda od wykonywania centralnej części jego zawodu, jaką jest pełnienie dyżurów lekarskich i wykonywanie zabiegów/operacji”.

Wskazano ponadto, że „w realiach przedmiotowej sprawy występują również okoliczności świadczące o oczywistej zasadności wywiedzionej skargi w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. w części odnoszącej się do przywrócenia do pracy lub odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę oraz wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy. W przekonaniu powoda uchybienia Sądu II instancji przy rozpoznaniu przedmiotowej sprawy są widoczne *prima facie* i winny skutkować zmianą orzeczenia. W skarżonym wyroku Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie uznał, iż zawarcie 8-letniej umowy na czas określony tj. od 1 czerwca 2008 r. do 31 maja 2016 r. z dopuszczalnością jej rozwiązania za dwutygodniowym wypowiedzeniem (umowy zawartej po 3

miesięcznej umowie na okres próbny), obok zawartej umowy cywilnoprawnej, w której pracodawca wyraża zgodę na kontynuowanie rozpoczętej specjalizacji w zakresie chirurgii ogólnej i udzielenia płatnego zwolnienia od pracy na okres szkolenia, według harmonogramu specjalizacji (§ 1 i § 2 umowy nr 4/08), a pracownik zobowiązuje się do przepracowania u pracodawcy 3 lat od ukończenia specjalizacji w zakresie chirurgii ogólnej pod rygorem zwrotu kosztów poniesionych przez zakład w wysokości proporcjonalnej do poniesionych strat (§ 3 pkt 3 i 4 umowy nr 4/08), nie narusza przepisów prawa regulujących zawieranie umów na czas określony. Zdaniem Sądu II instancji zawarcie umowy na okres 8 lat było obiektywne i uzasadnione interesami obu stron. Powyższa wykładnia sprzeciwia się sposobowi rozumienia zawierania umów na czas określony, które nie powinny zmierzać do obejścia przepisów prawa pracy oraz być sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p.). W judykaturze i nauce prawa przyjmuje się, że nie jest możliwe określenie maksymalnej długości trwania umowy na czas określony, jednak zawieranie długoterminowych umów winno być uzasadnione szczególnymi przepisami ustawowymi w sposób wyczerpujący określającymi okoliczności i przesłanki dopuszczalności zawierania wyłącznie takich umów lub wynikać z jednoznacznego, zgodnego zamiaru zawarcia określonej umowy długoterminowej.

Sąd II instancji przyjął, że zawarcie 8-letniej długoterminowej umowy na czas określony miało oparcie w ówczesnie obowiązujących przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 12 października 1993 r. w sprawie zasad i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych (Dz.U. Nr 103, poz. 472 ze zm.) w szczególności § 6 i § 9 ust. 2, które to przepisy przewidywały możliwość odpracowania 3 lat pod rygorem zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę. Zdaniem Sądu II instancji powyższe potwierdza również zawarta przez strony umowa cywilnoprawna, w której pracownik zobowiązuje się do przepracowania 3 lat od ukończenia specjalizacji w zakresie chirurgii ogólnej pod rygorem zwrotu kosztów poniesionych przez zakład w wysokości proporcjonalnej do poniesionych strat.

Tymczasem o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej świadczy okoliczność, że powód rozpoczął specjalizację w zakresie chirurgii ogólnej w 2004 r. Czas trwania specjalizacji z zakresu chirurgii ogólnej to 6 lat.

Zatem przy rozpoczętej przez powoda specjalizacji w 2004 r. zawarcie pierwszej umowy na czas określony w 2008 r. do 2016 r. nie miało uzasadnienia w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie zasad i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych, bowiem powód winien ukończyć specjalizację w 2011 r. (co uczynił) i w związku z ewentualnym okresem, jaki powinien powód odpracować u pracodawcy umowa winna zostać zawarta do marca 2014 r. W związku z powyższym zawarcie umowy o pracę dłuższej o ponad dwuletni okres jawi się jako rażące naruszenie przepisów o zawieraniu umów czasowych i dowodzi dowolność zawartej umowy.

O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej świadczy również okoliczność, że Sąd II instancji w ogóle nie poddał ocenie porozumienia zmieniającego umowę o pracę (obowiązującego od 1 kwietnia 2011 r.), które zostało zawarte na skutek przekazania przez powoda pozwanemu informacji na temat ukończenia specjalizacji. Na skutek tych informacji porozumieniem zmieniono powodowi stanowisko oraz wynagrodzenie, bez zmiany czasu trwania umowy. Podkreślić należy, że niezależnie od wadliwie skonstruowanej umowy o pracę na czas określony na okres 8 lat w 2008 r., w momencie zawierania porozumienia obowiązującego od kwietnia 2011 r. pracodawca miał wiedzę o bezzasadności zawartej umowy do 2016 r., a pomimo tego nie dokonał jakiejkolwiek zmiany w tym przedmiocie.

Sąd II instancji zatem nie tylko niewłaściwie dokonał analizy prawnej w zakresie odbywania przez powoda specjalizacji, ale również całkowicie pominął porozumienie zawarte po ukończeniu specjalizacji przez powoda. Pominięcie powyższej okoliczności skutkowało uznaniem przez Sąd II instancji, że w sprawie wystąpiły uzasadnione szczególnymi przepisami ustawowymi w sposób wyczerpujący określającymi przesłanki dopuszczalności zawarcia 8-letniej umowy o pracę na czas określony za dwutygodniowym okresem wypowiedzenia, podczas

gdy dla podniesione powyżej zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia.

Uznanie z kolei, że zawarta 8-letnia umowa o pracę na czas określony z możliwością dwutygodniowego okresu wypowiedzenia jest wadliwa, ma dla powoda ogromne znaczenie, bowiem w świetle zmiany kwalifikacji umowy o pracę na czas określony, na umowę zawartą na czas nieokreślony, ulegnie zmianie uznanie, że oświadczenie pracodawcy o wypowiedzeniu umowy o pracę zostało dokonane prawidłowo. Powyższe ma z kolei bezpośredni wpływ na zaskarżone rozstrzygnięcie”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał „oczywistą zasadność” jego skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest

oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13 – Lex nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Autorka skargi uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opiera na - obszernie przedstawionych w uzasadnieniu wniosku - dwóch zasadniczych twierdzeniach.

Pierwsze z nich dotyczy - sugerowanej w uzasadnieniu wniosku sytuacji - , że Sąd drugiej instancji nie zastosował się do zasady, że w sprawach z zakresu dyskryminacji „stosuje się zasadę przeniesienia ciężaru dowodu wyrażoną w przepisie art. 18^{3b} k.p., zgodnie z którą pracownik zobowiązany jest jedynie do wskazania faktów uprawdopodobniających zarzut nierównego traktowania, a wówczas ciężar dowodu na okoliczność wykazania, że odmienne traktowanie pracownika wynikało z obiektywnych powodów, przechodzi na pracodawcę, który dokonuje obalenia ujawnionego wcześniej domniemania dyskryminacji. W przedmiotowej sprawie zasada ta została niewłaściwie zastosowana, co wykazano w uzasadnieniu skargi w części dotyczącej materialnych podstaw skargi kasacyjnej”.

Takie - zacytowane wyżej twierdzenia - nie uwzględniają w swojej konstrukcji stanowiska zaskarżonego wyroku w zakresie zasygnalizowanej kwestii; stanowiska zgodnie z którym powodem ograniczenia zakresu obowiązków pracowniczych powoda w tym możliwości wykonywania zabiegów operacyjnych było złamanie kompresyjne 8 kręgu piersiowego. Dyrektor Pozwanego Szpitala (będący lekarzem) - składając zeznania przed Sądem - wskazał na dodatkowy aspekt, który musiał wziąć pod uwagę przy wydawaniu zalecenia nierozpisywania powoda do zabiegów operacyjnych - było to bezpieczeństwo pacjentów. Okoliczność, że objawy takie jak np. zaburzenia czucia u powoda nie wystąpiły, nie oznaczają - w ocenie Sądu drugiej instancji, że w trakcie wielogodzinnej operacji nie mogło dojść u powoda do przemieszczenia się uszkodzonego kręgu i ich pojawienia się. Ponadto zalecenie to miało charakter wytycznych, decyzję ostateczną dyrektor pozwanego Szpitala pozostawił bowiem ordynatorowi Oddziału Chirurgii Ogólnej i Naczyniowej prof. dr hab. n. med. W.K., który dopiero po upływie 3-4 miesięcy zdecydował o braku przeciwwskazań do rozpisywania powoda do zabiegów operacyjnych. Pozwany zobligowany był do respektowania orzeczenia o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym wydanego przez uprawniony do tego organ. W przypadku powoda, będącego lekarzem chirurgiem, oznaczało to nie tylko konieczność zastosowania

przez pozwanego norm pracy określonych w art. 15 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.), lecz również podjęcie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa pacjentom Szpitala, czyli wyeliminowania sytuacji mogących stanowić potencjalne zagrożenie dla ich życia lub zdrowia. Sąd drugiej instancji podkreślił, że zalecenie nierozpisywania do zabiegów operacyjnych powoda dotyczyło jedynie operacji, „... które będą przedłużać ten 7 godzinny dzień pracy.” Sąd drugiej instancji uznał, że w rozpoznawanej sprawie nie doszło do dyskryminacji powoda ze względu na jego niepełnosprawność, a okoliczność nienaruszania dobra pacjentów poddawanych zabiegom operacyjnym stanowi podstawową i niezbędną przesłankę okresowego odsunięcia powoda od wykonywania ww. obowiązków lekarskich z powodu występujących u niego schorzeń.

Druga grupa twierdzeń – przedstawionych w uzasadnieniu wniosku – odnosi się do deklaracji autorki skargi, że „w realiach przedmiotowej sprawy występują również okoliczności świadczące o oczywistej zasadności wywiedzionej skargi w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. w części odnoszącej się do przywrócenia do pracy lub odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę oraz wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy.

Zasadnicza wadliwość tak przedstawionych kwestii polega na braku powiązania ich z przepisami kodeksu pracy regulującymi zasygnalizowane problemy między innymi art. 30 § 4 k.p., art. 45 § 1 i § 2 k.p., art. 47 k.p., art. 50 § 3 k.p. Zamiast tego autorka skargi ogranicza się do fragmentarycznego przedstawienia stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji w zakresie omawianej kwestii i przedstawienia swoich twierdzeń, które są w istocie prostym zaprzeczeniem podstawom zaskarżonego rozpatrywaną skargą kasacyjną wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie. Na pewno nie przekonują one o oczywistej zasadności rozpatrywanej skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

